

kirjaamo.mm@gov.fi

Lausunto maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Varsinais-Suomen liiton maakuntahallitus on kokouksessaan 23.5.2022 § 78 päättänyt antaa seuraavan lausunnon:

Maakuntahallitus päättää antaa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman ehdotusluonnoksesta seuraavan lausunnon.

Lausuntoa on pyydetty erityisesti seuraavista asioista:

- Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Ilmastosuunnitelman laadinta pohjautuu vahvasti tutkimustietoon ja sen perusteella tehtyihin ratkaisuihin siten, että vaikuttavimmat keinot päästöihin on pystytty osoittamaan. Niiden toimenpiteiden osalta, joiden vaikutuksia ei ole pystytty nykytiedon valossa arvioimaan on myös tunnistettu. Ilmastosuunnitelmaan voidaan siis päästöjen vähentämisen ja hiilensidonnann vaikuttavuuden näkökulmasta pitää tasapainoisena, vaikuttavana ja toteuttamiskelpoisena.

- Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä, miten ne toteutuvat suunnitelmassa?

Hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus on esitettyjen toimenpiteiden toteutuksessa tunnistettu hyvin. Useat eri toimenpiteet ovat joko itsessään kannattavia tai sitten niihin on esitetty kohdennettavaksi tukikeinoja, joilla voidaan turvata oikeudenmukainen toteutus. Usea toimenpide edellyttää kuitenkin toteutusta alue- tai kuntatasolla ja sen vuoksi tulisi myös riittävän varhaisessa vaiheessa osallistaa kunnat ja maakuntien liitot mukaan toimenpiteiden käytännön suunnitteluun.

- Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman päämääränä on kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti edistää maankäytön, metsätalouden ja maatalouden siirtymistä kohti ilmastokestävyyttä eli päästöjen vähentämistä, nielujen aikaansaamien poistumien vahvistamista sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.

Nyt esitetyssä luonnoksessa on tuotu esille EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteet sekä Euroopan komission ehdotus luonnon ennallistamislainsäädännöksi, joilla luonnoksen mukaan saattaa olla vaikutusta siihen, millaiseen maankäyttöön eri alueita kansallisesti ohjautuu. Näiden aloitteiden ilmastovaikutusta ei tässä vaiheessa

ole pystytty arvioimaan luonnoksessa. Näillä aloitteilla on kuitenkin todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia maankäyttösektorilla ja niiden huomiointi tulisi toteuttaa mahdollisimman nopeasti niiden varmistuttua.

Tällä hetkellä eri tavoitteet bioenergian lisäämisessä, hiilensidonnan kasvattamisessa, luonnon monimuotoisuuden lisäämisessä sekä maankäytön muutosalueiden rajoittamisessa aiheuttavat merkittävää ristiriitaa maankäytön suunnitteluun. Nämä usein ristiriitaiset, mutta toisaalta toisiaan tukevat tavoitteet, tulisi selkeämmin ratkaista tutkimustietoon pohjaten ja kansallisin ohjauskeinoin, jotta yhdyskuntarakenteen ja luontoympäristön kestävä kehittäminen olisi sujuvaa. Esimerkiksi toimenpiteen 7.3.2. tavoitteena on heikkotuottoisten metsitykseen soveltuvien peltujen metsitys, näiden alueiden määrittämisessä tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että kyseiset alueet voivat olla ennallistettavissa luontoarvoiltaan arvokkaiksi alueiksi ja toimia siinä vähäistä hiilensidontaa tärkeämpiä alueina. Selvityksen ympäristövaikutusten arvioinnissa (kappale 8.3) on tunnistettu edellä kuvattuja mahdollisia ristiriitoja ja epäselvyyksiä, ja niiden vaikutusten huomiointi tulisi turvata toimenpiteiden toteutuksessa.

Metsänraivauksen myötä rakennetuksi maaksi muuttuvaa alaa pyritään toimenpiteessä (7.2.3) ehkäisemään kaavoittajille laadittavalla työkalulla, jolla kaavoituksen ilmastovaikutuksia pystytään arvioimaan nykyistä paremmin sekä informaatio-ohjauksen keinoin. Keinojen ilmastovaikutusta ei ole arvioitu luonnoksessa. Voidaan kuitenkin olettaa, että kaavoitusta tukevan työkalun vaikuttavuus jäänee vähäiseksi, koska kaavoituksessa yhteensovittavia arvoja on hyvinkin paljon, eikä yksittäisen teeman vaikuttavuuden arviointi saa ilman lakiperusteista ohjausta sille tässä luonnoksessa tarkoitettua painoarvoa. Myös jatkoselvitettäväksi esitetty maankäytön muutosmaksu (toimenpide 7.2.4) on jo tehtyjen selvitysten perusteella haasteellinen, sillä maksun vaikutuksesta sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia taakanjakosektorin ilmastotavoitteiden, kuten kestävän yhdyskuntarakenteen ja liikenneinfran toteuttamiseen. Rakennetun maan päästövähennyksen perusteet ja toimintatavat MISU-WAM-skenaariossa jäivät siis hyvinkin epäselviksi.

Useissa toimenpiteissä on tunnistettu Hiilestä kiinni -rahoituksen turvaaminen. Tavoitetta voidaan pitää hyvänä, mutta myös sen kautta kanavoitavaan toteutusrahoitukseen, erityisesti riittävän laaja-alaiseen toteutukseen tulee varata riittävästi rahoitusta, jotta tunnistettujen hyvien käytänteiden monistaminen onnistuu ja juurtuu mahdollisesti normaaliin käytäntöön. Hyvänä esimerkkinä pilottihankkeiden kautta syntynyt laaja-alaisempi vaikutus on saatu aikaiseksi mm. Kipsi-hankkeen kautta, jolla erityisesti Varsinais-Suomen alueella on pystytty vähentämään vesistöön päätyviä ravinteita.

Varsinais-Suomen liitto



Kari Häkämies



Petra Määttä